مقاله تحقیقی

دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره هفتم، شمارهٔ ۲، بهار – تابستان ۱۳۹۸، صفحه ۲۲-۱۴

بررسی اولویت های ارزشیابی اساتید و عوامل موثر بر آن از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نیشابور

سمیه رحیمی مقدم(PhD)[۱]، مریم السادات حسینی(MSc)[۲]، نازنین فکری(PhD Student)[۳]، مجتبی امکانی(MSc)[۴*]

۱-استادیار، عضو هیئت علمی، گروه مهندسی بهداشت حرفه ای، دانشگاه علوم پزشکی نیشابور، ایران
۲-کمیته تحقیقات دانشجویی،دانشگاه علوم پزشکی نیشابور، ایران
۳-دانشجوی دکتری آمار زیستی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۴-مربی، گروه آموزشی مهندسی بهداشت حرفه ای، دانشکده بهداشت، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت ، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

دریافت: ۹۸/۵/۲۱، اصلاح: ۹۸/۶/۲۳، پذیرش:۹۸/۶/۲۶

خلاصه

سابقه و هدف: یکی از مهمترین اجزا در سیستم آموزشی، استادان می باشند که دارای نقش تعیین کننده ای در دستیابی به اهداف آموزشی هستند. ارزشیابی از مهم ترین پایه های ارتقاء کیفیت آموزش می باشد. لذا این مطالعه با هدف بررسی اولویت های ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نیشابور انجام گرفت.

مواد و روشها: این مطالعه به صورت مقطعی از نوع توصیفی و تحلیلی در دانشگاه علوم پزشکی نیشابور در سال ۱۳۹۲ انجام شد. تمامی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی نیشابور (۱۴۰) به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند. داده ها با استفاده از پرسشنامه مربوطه که پایایی آن ۰/۸۳ بود، جمع آوری گردید. سپس داده های جمع آوری شده وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها: دانشجویان مورد مطالعه ۵۹ زن و ۶۰ نفر مرد بودند که میانگین سنی دانشجویان در زمان مطالعه ۱/۱۳±۲۰/۵۸ سال بود. از نظر دانشجویان مهمترین فاکتورهای یک استاد خوب : تسلط بر موضوع درس (۸۴/۲ ٪) در بخش مهارت تدریس ، شیوه بیان و انتقال مفاهیم و تفهیم مطلب (۷۰٪) در بخش ویژگی های فردی، احترام به دانشجو (۷۱/۷ درصد) در بخش مهارت های ارتباطی، زمان دقیق شروع و پایان کلاس (۷/ ۵۱ درصد) در حیطه رعایت قوانین و مقرارات و امتحان جامع و دقیق در پایان ترم تحصیلی (۳۷/۵درصد) در بخش مهارت های ارزشیابی مطرح شدند. از نظر دانشجویان بین ۵ حیطه مورد بررسی تفاوت معناداری وجود نداشت. بین معدل و هیچکدام از حیطه ای ارزشیابی ارتباط معناداری وجود نداشت. بین جنسیت و دو حیطه رعایت قوانین و مقررات و مهارت تدریس تفاوت معناداری وجود داشت.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد، دو حیطه: مهارت های تدریس و مهارت های ارزشیابی از نظر دانشجویان اولویت مهمتری هستند. بنابراین اساتید دانشگاه و اعضای هیئت علمی و دانشگاه ها باید در زمینه ارتقاء کیفیت این دو حیطه برنامه ریزی و تلاش نمایند.

واژه های کلیدی: ارزشیابی اساتید، دانشجویان، مهارت تدریس، علوم پزشکی

مقدمه

مهمترین دغدغه مراکز آموزش عالی ارتقاء کیفیت آموزش است و جهت آن تلاش های گسترده ای انجام می گیرد. از آنجایی که یکی از راه های موثر بر ارتقای کیفیت آموزش، اساتید می باشند، این مراکز جهت شایستگی اساتید خود ملاک هایی را مشخص می کنند تا عملکرد آن ها را هر ترم یا هر سال تحصیلی مورد ارزشیابی قرار دهند (۱). بی تردید ارزشیابی از موثرترین روش ها برای تضمین کیفیت و شرط اساسی روند ارتقای کیفیت مستمر در سیستم آموزش است (۲). مدل های مختلفی از ارزشیابی اعضای هیئت علمی همانند ارزشیابی توسط مسئولین، همکاران و دانشجویان مورد استفاده قرار میگیرد (۳, ۴). برخی از محققان ارزشیابی توسط دانشجویان را به عنوان بهترین نوع ارزشیابی شناخته اند، زیرا معتقدند دانشجویان تنها افرادی هستند که به طور مستقیم توسط استادان آموزش داده می شوند بنابراین، برای ارزشیابی فعالیت های آموزشی، آنان در بهترین شرایط قرار دارند. در مقابل گروهی دیگر اعتقاد دارند که دانشجویان از بلوغ و رشد کافی برای قضاوت در مورد آموزش برخوردار نبوده و با مفهوم تدریس و یادگیری آشنا نمی باشند و به سادگی با یک نمایش جذاب یا نمره خوب اغفال می شوند (۵). مطالعه گیلسپیه و همکاران نشان داد، عدم تسلط استاد به محتوای آموزشی باعث کاهش اعتماد به نفس استاد می شود و داشتن تجربه و دانش استاد

* نویسنده مسئول مقاله: مجتبی امکانی
آدرس: ایران، گناباد – دانشگاه علوم پزشکی– مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت تلفن: ۰۵۱۵۷۲۲۳۵۱۳
Email: mojtabaemkani@gmail.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

در یاد دهی مطالب یکی از خصوصیات مهم است (۶) ماندیرا در تحقیقی با عنوان "ویژگی های یک استاد ایده آل" داشتن علم به موضوع را به عنوان عالی ترین صفت یک استاد ایده آل معرفی می کند (۷).

در مطالعه ای که در سال ۲۰۰۰ در دانشگاه واشنگتن بر روی نتایج ارزشیابی دانشجویان از اساتید آن دانشگاه انجام شد، نمره ارزشیابی ۲۸۰۰ استاد از ۲۳۰۰۰ کلاس درس در یک دوره پنج ساله نشان داد که ارزشیابی دانشجویان از ثبات کافی برخوردار است (۸).

با توجه به اینکه اساتید برای ارتقای عملکرد آموزش خود از نتایج حاصل از داده های ارزشیابی اساتید، استفاده می کنند و مدیران آموزش این نتایج را برای ارزشیابی استاد مربوطه به کار خواهند گرفت (۹). به علاوه شناخت نقاط ضعف و قوت در ارزشیابی به برنامه ریزان آموزش کمک می کند تا امکان اصلاح فرم های ارزشیابی و کسب نتایج واقعی از عملکرد اساتید را فراهم کند (۱۰). ارزشیابی اساتید در دانشگاه های نوپا یکی از مسایل مهم می باشد و با توجه به اینکه دانشکده علوم پزشکی نیشابور چندی نیست که از دانشگاه علوم پزشکی مشهد جدا شده است و به عنوان یک دانشکده مستقل فعالیت خود را آغاز کرده و اکثریت هیات علمی های دانشکده افراد جوان و تازه کار هستند است. بنابراین فرایند ارزشیابی اساتید در دانشکده علوم پزشکی نیشابور یک مسله مهم و ضروری به نظر می رسد.

هدف مطالعه بررسی اولویت های ارزشیابی اساتید و عوامل موثر بر آن از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی نیشابور می باشد. به امید آن که بتوان از نتایج این مطالعه جهت راه اندازی و ارتقا سیستم ارزشیابی اساتید دانشکده علوم پزشکی نیشابور و دانشگاه های نوپا استفاده نمود.

مواد و روشها

مطالعه حاضر به صورت مقطعی از نوع توصیفی و تحلیلی در دانشکده علوم پزشکی نیشابور در سال ۱۳۹۲ اجرا شد. رشته های موجود در دانشکده علوم پزشکی نیشابور شامل پرستاری، اتاق عمل در مقطع کارشناسی بودند. تمامی دانشجویان رشته پرستاری و اتاق عمل (سال اول تا چهارم تحصیلی) که تعداد انها ۱۴۰ نفر بود به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند. مشخصات دموگرافیک همانند سن، جنس، معدل و رشته و غیره توسط چک لیست جمع آوری شد. اطلاعات مربوطه به ارزشیابی اساتید با استفاده از پرسشنامه ساخته شده در مطالعه حیدری و همکاران که پایایی آن به روش آزمون مجدد با ضریب همبستگی ۰/۸۳ بود، جمع آوری گردید(۱۱). پرسشنامه در اختیار تمام دانشجویان دو رشته ی پرستاری و اتاق عمل قرار گرفت و آن دسته از دانشجویانی که تمایل و رضایت به همکاری داشتند (۱۲۰ نفر) پرسشنامه را تکمیل کردند. پرسشنامه شامل دو بخش سوالات دموگرافیک و اصلی است. ۲۹ سوال اصلی در ۵ بخش به شرح زیر تدوین شده است: مهارت های تدریس (۱۲ آیتم)، ویژگی های فردی (۱۰ آیتم) که ویژگی های فردی مربوط به اساتید را که در مبحث آموزش به دانشجو موثر شناخته شده است مورد بررسی قرار می دهد، مهارت های ارتباطی (۵ آیتم) اهمیت مهارت استاد در برقراری ارتباط با دانشجو را اندازه می گیرد، رعایت اصول و قوانین آموزشی (۴ آیتم)، مهارت های ارزشیابی (۴ آیتم) که این بعد هم به بررسی اهمیت نحوه ارزشیابی استاد در اواسط ترم یا پایان ترم می پردازد. با استفاده از شاخص امتیاز دهی ۱ تا ۴ رتبه ای (خیلی مهم، مهم، کم اهمیت و بی اهمیت) به هر عبارت با توجه به نظر دانشجویان امتیازی برابر حداقل ۱ و حداکثر ۴ تعلق می گیرد. سپس داده های جمع آوری شده وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ شده و آزمون های توصیفی جهت برآورد میانگین و انحراف معیار و فراوانی و آزمون های تحلیلی تی تست جهت مقایسه میانگین ها در دانشجویان دختر و پسر و مقایسه میانگین نمرات ارزشیابی در بین دو رشته مورد مطالعه مورد استفاده قرار گرفت. سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها

در مجموع تعداد ۱۲۰ دانشجو مورد بررسی قرار گرفتند که از این تعداد ۵۹ نفر (۴۹/۲ درصد) زن و ۶۰ نفر (۵۰ درصد) مرد بودند. میانگین سنی دانشجویان در زمان مطالعه ۱/۱۳±۲۰/۵۸ سال بود که این میانگین برای زنان ۱/۰۳±۲۰/۴۰ و برای مردان نیز ۱/۱۹±۲۰/۷۶ بود (جدول ۱).

جدول ۱ : اطلاعات دموگرافیک جامعه مورد مطالعه

متغیر	گروه ها	فراوانی (درصد)
جنسیت	مرد	۶۰ (۵۰/۰)
	زن	۵۹ (۴۹/۲)
رشته ی تحصیلی	پرستاری	۵۵ (۴۵/۸)
	اتاق عمل	۶۴ (۵۳/۳)
معدل	۱۳-۱۵	۱۴/۷۱
	۱۵/۰۱-۱۷	۱۶/۳۷
	۱۷/۰۱-۱۸	۱۷/۵۴
	>۱۸/۰۱	۱۸/۵۵

آیتم های ارزشیابی در ۵ قسمت مهارت های تدریس (۱۲ آیتم)، ویژگی های فردی(۱۰ آیتم)، مهارت های ارتباطی(۵ آیتم)، رعایت اصول و قوانین آموزشی(۴ آیتم) و مهار تهای ارزشیابی(۴ آیتم) بررسی شد.

نظرات دانشجویان در مورد آیتم های حیطه ی مهارت های تدریس نشان داد ۸۴/۲ درصد از دانشجویان "تسلط استاد بر موضوع درس" و ۷۴/۲ درصد "ایجاد انگیزه و جلب مشارکت" و ۶۸/۳ درصد "روش تدریس مناسب" را در استاد نکته ای خیلی مهم دانسته اند. در حیطه ویژگی های فردی ۷۰ درصد از دانشجویان " شیوه بیان، انتقال مفاهیم و تفهیم مطالب" و ۵۰/۸ درصد " تلاش برای پیشرفت دانشجو" راخیلی مهم دانسته اند. در حیطه مهارت های ارتباطی ۷۱/۷ درصد " احترام به دانشجو" و ۵۳/۳ درصد " ارتباط صمیمانه با دانشجو" را خیلی مهم دانسته اند. در حیطه رعایت قوانین و مقررات ۵۱/۷ درصد از دانشجویان "رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس ها" و ۳۷/۵ درصد " موضوع درس منطبق با برنامه " را خیلی مهم بیان نمودند. در حیطه مهارت ارزشیابی ۲۷/۵ درصد "امتحان جامع و دقیق در پایان ترم تحصیلی" و ۱۹/۲ درصد هم " انجام ارزشیابی مرحله ای در پایان هر کلاس و در طول ترم" را خیلی مهم دانسته اند (جدول ۲).

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

جدول ۱ : اولویت های ارزشیابی از دیدگاه دانشجویان

اولویت ارزشیابی	موضوع ارزشیابی	خیلی مهم درصد (نفر)	مهم درصد (نفر)	کم اهمیت درصد (نفر)	بی اهمیت درصد (نفر)
مهارت های تدریس	داشتن طرح درس	۵۱ (۶۰)	۳۹/۲ (۴۷)	۶/۸ (۷)	۳ (۳)
	بیان اهداف	۴۰/۸ (۴۹)	۴۲/۵ (۵۱)	۱۳ (۱۵)	۲/۷ (۲)
	ایجاد انگیزه و جلب مشارکت	۷۴/۲(۸۹)	۲۰/۸(۲۵)	۳/۳(۴)	۱/۷ (۲)
	ارائه مطالب کاربردی و جدید علمی	۵۹/۲(۷۱)	۳۰/۸ (۳۷)	۷/۵(۹)	۲/۵(۳)
	تسلط استاد بر موضوع درس	۸۴/۲(۱۰۱)	۱۵/۸(۱۹)	۰(۰)	۰(۰)
	جمع بندی مطالب	۶۰ (۷۲)	۳۵/۸(۴۳)	۲/۵(۳)	۶/۱(۲)
	معرفی منابع جدید	۲۵(۳۰)	۴۲/۵(۵۱)	۲۸/۳(۳۴)	۱/۴ (۵)
	اهمیت به رفع اشکالات درسی	۵۰/۸(۶۱)	۳۸/۳(۴۶)	۷/۴۵(۹)	۳/۳۵(۴)
	سپردن مسئولیت بخشی از درس به دانشجویان	۲۱/۷(۲۶)	۲۷/۵(۳۳)	۳۰/۹(۳۷)	۲۰(۲۴)
	روش های تدریس مناسب	۶۸/۳(۸۲)	۲۸/۳(۳۴)	۱/۶۵(۲)	۱/۶۵(۲)
	پاسخگویی به سوالات	۵۲/۵(۶۳)	۴۰(۴۸)	۶/۷(۸)	۰/۸(۱)
	پرسیدن سوال از دانشجویان	۲۰(۲۴)	۴۱/۷(۵۰)	۲۳/۳(۲۸)	۱۵(۱۸)
ویژگی های فردی	شیوه بیان، انتقال و تفهیم مطالب	۷۰(۸۴)	۲۸/۳(۳۴)	۰/۸(۱)	۰/۸(۱)
	تلاش برای پیشرفت دانشجو	۵۰/۸(۶۱)	۴۰/۸(۴۹)	۶/۷(۸)	۷/۱ (۲)
	رتبه دانشگاهی مدرس	۲۸/۳(۳۴)	۳۴/۲(۴۱)	۲۵/۸(۳۱)	۱۱/۷(۱۴)
	سمت اجرایی مدرس	۱۷/۵(۲۱)	۳۱/۷(۳۸)	۳۵(۴۲)	۱۵/۸(۱۹)
مهارت های ارتباطی	برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو	۵۳/۳(۶۴)	۴۰ (۴۸)	۵/۸(۷)	۰/۸(۱)
	انعطاف پذیری نسبت به رفتار دانشجویان	۴۱/۷(۵۰)	۴۸/۳ (۵۸)	۹/۲(۱۱)	۰/۸ (۱)
	استمرار ارتباط با دانشجویان در جریان تدریس	۴۸/۳(۵۸)	۴۰ (۴۸)	۱۰/۸(۱۳)	۰/۸(۱)
	دسترسی به مشاوره با استاد	۳۵/۸ (۴۳)	۴۰/۸ (۴۹)	۲۱/۷ (۲۶)	۱/۷ (۲)
	احترام به دانشجو	۷۱/۷ (۸۶)	۲۴/۲ (۲۹)	۴/۲ (۱۱)	۰ (۰)
مقررات آموزشی	رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس	۵۱/۷(۶۲)	۳۶/۷(۴۴)	۱۰(۱۲)	۱/۷(۲)
	موضوع درس منطبق با برنامه	۳۷/۵(۴۵)	۴۸/۳(۵۸)	۱۳/۳(۱۶)	۰/۸(۱)
	الزام دانشجویان به رعایت مقررات آموزشی	۲۵(۳۰)	۴۳/۳(۵۲)	۱۹/۲(۲۳)	۱۲/۵(۱۵)
	انجام حضور غیاب دقیق در کلاس	۳۰/۸(۳۷)	۳۲/۵(۳۹)	۲۰(۲۴)	۱۵/۸(۱۹)
مهارت های ارزشیابی	انجام ارزشیابی مرحله ای در پایان هر کلاس و در طول ترم	۱۹/۲(۲۳)	۵۵(۶۶)	۲۰/۸(۲۵)	۵(۶)
	خواستن تکالیف تحقیقی از دانشجویان	۱۴/۲(۱۷)	۲۹/۲(۳۵)	۳۱/۷(۳۸)	۲۵(۳۰)
	انجام ارزشیابی ورودی از دانشجویان	۱۶/۷(۲۰)	۴۸/۳(۵۸)	۲۰/۸(۲۵)	۱۴(۱۷)
	برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم	۴۱/۷(۵۰)	۴۸/۳ (۵۸)	۹/۲(۱۱)	۰/۸ (۱)
	ارائه نحوه ارزشیابی	۲۷/۵(۳۳)	۵۸/۳(۷۰)	۷/۵(۹)	۶/۵(۸)

از دیدگاه دانشجویان بین چهار حیطه ارزشیابی تفاوت معناداری وجود نداشت($p>0/05$) اما حیطه های "مهارت ارزشیابی" و "اصول و قواعد آموزشی" اهمیت بیشتری داشتند و کم اهمیت ترین بعد نسبت به سایر ابعاد پرسشنامه، "مهارت ارتباطی" تعیین شد (جدول ۳). با توجه به توزیع نرمال داده ها در حیطه مهارت تدریس جهت مقایسه میانگین حیطه مهارت تدریس در بین زنان و مردان از تی تست و برای بقیه حیطه های مورد بررسی که توزیع نرمال نداشتند، آزمون ناپارامتری من ویتنی استفاده شد. نتایج مطالعه نشان داد، نظر دختران و پسران در مورد اهمیت دو بعد "مهارت تدریس" و "اصول و قواعد آموزشی" متفاوت است.

اما در هر دو گروه بعد "مهارت ارزشیابی" در سطح اول اهمیت قرار دارد. در مورد "اصول و قواعد آموزشی" که به طور کلی رتبه ی دوم اهمیت را داراست، در گروه دختران در رتبه ی سوم (رتبه دوم اهمیت مربط به ویژگی های فردی است) و در گروه پسران همچنان در رتبه ی دوم اهمیت قرار دارد. نتایج مطالعه نشان داد، دانشجویان با معدل های متفاوت در تمام گروه ها، بیشترین اهمیت را به "مهارت ارزشیابی" می دهند. اما برای دانشجویان با معدل بالای ۱۸، "ویژگی های فردی" در مرحله ی دوم اهمیت قرار دارد و "قوانین آموزشی" در مرحله ی سوم است (جدول ۵).

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

جدول ۳: رتبه بندی ابعاد پنج گانه ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان پرستاری و اتاق عمل

	مهارت ارزشیابی	اصول و قواعد آموزشی	ویژگی های فردی	مهارت تدریس	مهارت ارتباطی
میانگین (انحراف معیار)	۲/۲۵ (۰/۶۴۲)	۱/۹۳ (۰/۶۶۳)	۱/۹۰ (۰/۵۴۷)	۱/۶۷ (۰/۳۴۹)	۱/۶۱ (۰/۴۸۷)
میانه	۲/۲۵	۲	۲	۱/۶۶	۱/۶۰
رتبه	۱	۲	۳	۴	۵

جدول ۲ : جمع امتیازات دانشجویان شرکت کننده در مطالعه بر حسب حیطه های ارزشیابی به تفکیک جنسیت

متغیر	جنسیت	فراوانی	انحراف معیار ± میانگین	p-value t-test	p-value Mann-Whitney
مهارت تدریس	مرد	۶۰	۱/۷۴±۰/۳۶۵	۰/۰۲۹*	–
	زن	۵۹	۱/۶۰±۰/۳۲۳		
ویژگی های فردی	مرد	۶۰	۱/۹۷±۰/۵۴۲	–	۰/۲۰۲
	زن	۵۹	۱/۸۳±۰/۵۴۶		
مهارت ارتباطی	مرد	۶۰	۱/۶۵±۰/۵۰۶	–	۰/۴۹۹
	زن	۵۹	۱/۵۸±۰/۴۷۳		
اصول و قواعد آموزشی	مرد	۶۰	۲/۸۰±۰/۷۲۶	–	۰/۰۴۲*
	زن	۵۹	۱/۷۹±۰/۵۵۶		
مهارت ارزشیابی	مرد	۶۰	۲/۲۵±۰/۶۴۳	–	۰/۸۳۰
	زن	۵۹	۲/۲۳±۰/۵۶۲		

*معنی داری در سطح ۰/۰۵

جدول ۳ : جمع امتیازات دانشجویان شرکت کننده در مطالعه بر حسب حیطه های ارزشیابی به تفکیک معدل تحصیل

متغیر	معدل تحصیلی	انحراف معیار ± میانگین	p-value Kruskal-Wallis
مهارت تدریس	۱۳–۱۵	۱/۸۵±۰/۳۵۵	۰/۱۹۰
	۱۵/۰۱–۱۷	۱/۶۴±۰/۳۳۹	
	۱۷/۰۱–۱۸	۱/۶۰±۰/۳۷۶	
	>۱۸/۰۱	۱/۶۱±۰/۳۳۳	
ویژگی های فردی	۱۳–۱۵	۲/۱۸±۰/۵۷۳	۰/۰۸۵
	۱۵/۰۱–۱۷	۱/۸۶±۰/۴۹۷	
	۱۷/۰۱–۱۸	۱/۸۴±۰/۵۹۸	
	>۱۸/۰۱	۱/۷۳±۰/۵۵۴	
مهارت ارتباطی	۱۳–۱۵	۱/۶۹±۰/۴۹۲	۰/۸۶۶
	۱۵/۰۱–۱۷	۱/۶۳±۰/۵۰۷	
	۱۷/۰۱–۱۸	۱/۵۸±۰/۵۴۰	
	>۱۸/۰۱	۱/۶۰±۰/۴۶۵	
اصول و قواعد آموزشی	۱۳–۱۵	۲/۳۱±۰/۷۶۴	۰/۰۲۳*
	۱۵/۰۱–۱۷	۱/۹۶±۰/۶۷۳	
	۱۷/۰۱–۱۸	۱/۷۳±۰/۵۴۹	
	>۱۸/۰۱	۱/۶۶±۰/۵۵۶	
مهارت ارزشیابی	۱۳–۱۵	۲/۴۰±۰/۶۲۹	۰/۰۰۸**
	۱۵/۰۱–۱۷	۲/۳۷±۰/۶۶۴	
	۱۷/۰۱–۱۸	۲/۱۹±۰/۶۲۵	
	>۱۸/۰۱	۱/۸۰±۰/۵۶۰	

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ **معنی داری در سطح ۰/۰۱

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

بحث و نتیجه گیری

از مهمترین نتایج مطالعه حاضر این بود که از نظر دانشجویان مهمترین فاکتورهای یک استاد خوب: تسلط بر موضوع درس در بخش مهارت تدریس و شیوه بیان و انتقال مفاهیم و تفهیم مطلب در بخش ویژگی های فردی و احترام به دانشجو و ارتباط صمیمانه با دانشجو در بخش مهارت های ارتباطی، زمان دقیق شروع و پایان کلاس ها در حیطه رعایت قوانین و مقررات و برگزاری امتحان جامع و دقیق در بخش مهارت های ارزشیابی را مطرح شدند. دیدگاه دانشجویان با معدل بالا و پایین در مورد مهمترین فاکتورها یک استاد خوب تفاوت معناداری نداشت. اما دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در مورد ارزشیابی اساتید تفاوت معناداری داشت.

نتایج مطالعه نشان داد، مهم ترین موضوع در نظر دانشجویان در زمینه مهارت تدریس یک استاد، تسلط استاد بر موضوع درس (۸۴/۲ درصد) بوده و ایجاد انگیزه و جلب مشارکت و روش تدریس مناسب در رتبه های بعدی قرار دارند. مطالعه ملکشاهی و همکاران در بررسی اولویت های ارزشیابی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان نشان داد، ۸۰/۴ درصد دانشجویان تسلط استاد بر درس را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرده اند(۱۲). در مطالعه حیدری و همکاران نیز تسلط استاد بر موضوع درس داراری بالاترین اهمیت بوده در حالی که ۳۷/۱ درصد از دانشجویان حاضر در آن مطالعه تسلط استاد بر موضوع درس خیلی مهم دانسته اند و بیان اهمیت هر درس در شروع آن را خیلی مهم بیان کرده اند (۱۱). تحقیقات زیادی، توانمندی علمی و تسلط استاد بر درس را به عنوان مهم ترین ویژگی یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان گزارش کردند (۱۲-۱۵) همچنین در مطالعه ای دیگر که دیدگاه اساتید در خصوص ویژگی های یک استاد خوب مورد بررسی قرار گرفته بود، نیز مهم ترین و یژگی یک استاد خوب، تسلط علمی بیان شد(۱۶) لذا این و یژگی باید اولویت اول کمیته جذب دانشگاه برای جذب هیات علمی باشد. چشم پوشی در این زمینه منجر به افت کیفیت آموزشی دانشگاه و در نهایت کیفیت خدمات رسانی در حیطه سلامت کشور خواهد شد.

در حیطه ویژگی های فردی اکثریت دانشجویان (۷۰ درصد) شیوه بیان، انتقال مفاهیم و تفهیم مطالب را مهمترین موضوع گزارش کردند و موضوعاتی همانند تلاش برای پیشرفت دانشجو را در رتبه بعدی اهمیت دانسته اند. در مطالعه حیدری و همکاران داشتن اعتماد به نفس از سوی دانشجویان و اساتید دارای بیشترین اهمیت بوده است (۱۱) در مطالعه ملکشاهی و همکاران ۸۱/۲ درصد دانشجویان داشتن اعتماد به نفس استاد را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کردند (۱۷). بعضی اوقات استاد از تسلط خوبی بر موضوع برخوردار است اما از لحاظ قدرت بیان و انتقال مفاهیم مطلوب نیست و همین امر باعث می شود ارزشیابی استاد تحت تاثیر قرار گیرد (۱۸) مطالعات مشابه در این زمینه نشان داده است بیان اهمیت درس و تلاش در انتقال مفاهیم و مطالب درس همراه با مثال های کاربردی و استفاده از منابع علمی جدید و معتبر از اهمیت بالایی برخوردار است (۱۹).

همچنین در حیطه مهارت های ارتباطی دو موضوع احترام به دانشجو و ارتباط صمیمانه با دانشجو به ترتیب با ۷۱/۷ و ۵۳/۳ درصد مهم جلوه داده شده اند. در مطالعه حیدری و همکاران اختلاف نظرات اساسی بین دانشجویان و اساتید در آیتم های ارتباط با دانشجویان در جریان تدریس، انعطاف پذیری نسبت به رفتار دانشجویان و برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو وجود داشته است (۱۱) نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعه مظلومی و همکاران با عنوان ویژگی یک استاد خوب از نظر دانشجویان علوم پزشکی شهید صدوقی یزد (۲۰) و مطالعه ملکشاهی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی لرستان که ۸۵/۵ درصد دانشجویان احترام به دانشجو را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرده اند(۱۲) مطابقت دارد. احترام یکی از اساسی ترین نیازهای انسان از دیدگاه مازلو می باشد و مطمئناً احترام به فرگیران در فرایند تدریس می تواند دستیابی به اهداف یادگیری را تسهیل بخشد(۲۱).

در حیطه رعایت قوانین و مقرارات تقریبا نیمی از دانشجویان رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس ها و ۳۷/۵ درصد از دانشجویان موضوع درس منطبق با برنامه را در یک استاد خیلی مهم دانسته اند در حالی که در مطالعات دیگر (۱۱, ۲۱) این آیتم در مرتبه دو اهمیت قرار داشته است. در حیطه مهارت ارزشیابی پاسخ های دانشجویان در مورد گزینه ها و موارد مربوط به این حیطه پراکنده بود و در هر صورت نسبت به پراکندگی در پاسخ ها موضوع امتحان جامع و دقیق در پایان ترم تحصیلی و انجام ارزشیابی مرحله ای در پایان هر کلاس و در طول ترم به ترتیب دو مورد مهمتر از بقیه موارد تلقی شده است.

همچنین دانشجویان بین پنج حیطه تشکیل دهنده ویژگی های یک استاد خوب دانشگاهی یعنی مهارت تدریس، مهارت ارتباطی، ویژگی فردی و مهارت ارتباطی، قواعد و قوانین آموزشی و مهارت ارزشیابی تفاوت معنی دار قائل نشدند. مطالعه راهب قربانی نیز در بررسی دیدگاه اساتید و دانشجویان در مورد اولویت های ارزشیابی اساتید تفاوت معناداری در نظر دانشجویان بین حیطه های مورد ارزشیابی وجود نداشت (۲۲) این نتایج با معزی و همکاران (۱۶) و مرندی (۱۵) که در این راستا انجام داده اند، متفاوت است. یکی از دلایل نتایج متفاوت در مطالعات احتمالا تفاوت در رشته و مقطع تحصیلی دانشجویان می توان ذکر کرد. زیرا سطح انتظارات دانشجویان متفاوت است. در دو مطالعه فوق نمونه مورد بررسی دانشجو یان پزشکی بوده، در حالی که در مطالعه حاضر نظرات دانشجو یان پرستاری و اتاق عمل مورد بررسی قرارگرفت.

در این مطالعه مشخص گردید، اهمیت حیطه های مهارت تدریس و اصول و قواعد آموزشی در نظر دانشجویان دختر و پسر اختلاف معنا داری دارد. به طوری که دانشجویان پسر مهارت تدریس و اصول و قواعد آموزشی را مهمتر دانسته در صورتی که مهارت تدریس و اصول و قواعد آموزشی از نظر دانشجویان دختر از اهمیت کمتری برخوردار است. اما اهمیت سه حیطه مهارت ارزشیابی و مهارت ارتباطی و ویژگی های فردی از نظر دانشجویان دختر و پسر یکسان است و تفاوت آماری معناداری ندارد. در مطالعه حیدری و همکاران عقاید دو جنس دختر و پسر در همه آیتم ها دارای اختلاف معنی دار بود که تا حدود زیادی با این مطالعه هم سو می باشد(۱۱) در مطالعه ملکشاهی و همکاران(۱۶) و مطالعه راهب قربانی و همکاران(۲۳) نظر خانم ها در ویژگی های فردی و رعایت قوانین و مقررات با نظر اقایان اختلاف معناداری نشان داد به طوری که دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر اهمیت بیشتری را برای جنبه شخصیت فردی استاد قائل شدند. در همین راستا مطالعات قبلی نشان داده اند سن، جنس، نژاد و ملیت عوامل مهمی و تاثیر گذاری در ارزشیابی اساتید می باشند (۲۳, ۲۴).

با انجام این مطالعه مشخص شد، اهمیت حیطه های ارزشیابی از دیدگاه دانشجویان براساس معدل، دانشجویان معدل بالاتر یا پایین تر مشابه هم به نظر

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

می دهند که این مساله هم با کمک آزمون های مناسب آماری بررسی شد. نتایج حاکی از آن است که دانشجویان با معدل های متفاوت در تمام گروه ها، بیشترین اهمیت را به مهارت ارزشیابی می دهند. اما برای دانشجویان با معدل بالای ۱۸، "ویژگی های فردی" در مرحله ی دوم اهمیت قرار دارد و "قوانین آموزشی" در مرحله ی سوم است. در مطالعه حیدری و همکاران از دیدگاه دانشجویان با معدل بالای ۱۸، مهارت های ارزشیابی در رده دوم اهمیت قرار داشت و مهارت های تدریس دارای بیشترین اهمیت بیان شده بود (۱۱). از این نتایج می توان پی برد که مهارت های ارزشیابی می تواند یکی از اولویت های ارزشیابی برای اساتید در نظر گرفت.

در مطالعه معزی و همکاران از دیدگاه مدرسین معیار های یک مدرس خوب به ترتیب معیارهای توانایی علمی مدرس، روش تدریس، رعایت نظم و مقررات و رعایت اخلاق است و کم اهمیت ترین شاخص نیز استفاده از وسایل سمعی و بصری مناسب، تعیین اهداف و ارایه طرح درس و میزان پذیرش انتقادات و پیشنهادات دانشجویان بود (۹) در این مطالعه نیز تسلط علمی مدرس، روش تدریس و رعایت قوانین و مقررات آموزشی دارای بیشترین اهمیت بودند که همسو با مطالعه معزی می باشد. از محدودیت های مطالعه می توان به عدم بررسی نظر اساتید در مورد فرم ارزشیابی و فاکتورهای مطرح شده و عدم مقایسه اولویت های ارزشیابی در سایر رشته های علوم پزشکی اشاره نمود. پیشنهاد می شود در آینده مطالعاتی در دانشگاه های بزرگتر با حجم نمونه بالاتر و رشته های تحصیلی بیشتر انجام گرفته و علاوه بر نظر دانشجویان نظر اساتید و اعضای هیئت علمی نیز مورد بررسی قرار گیرد.

نتیجه گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد، از نظر دانشجویان، تسلط علمی استاد، شیوایی بیان، احترام به فراگیر و دانشجو و رعایت دقیق شروع و پایان کلاس چهار ویژگی مهم یک استاد خوب دانشگاهی می باشد. برخی از این و یژگی ها، لازم است در جذب هیات علمی مورد توجه کمیته جذب اساتید دانشگاه قرار گیرد. اما برخی دیگر را می توان با ورود هیات علمی به دانشگاه، به وی آموزش داد. به عنوان مثال تسلط وی در زمینه تحصیلی و شیوایی بیان از مواردی است که در زمان جذب و مصاحبه باید مورد توجه قرار گیرد، اما مواردی مانند نحوه سازمان دهی و تنظیم درس، آگاهی از روش های مختلف تدریس موارد ی دیگر از این قبیل با شرکت اساتید در بدو استخدام در کارگاه های آموزشی طراحی شده توسط مراکز توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه، آمادگی لازم برای ورود به کلاس و ارائه تدریس موثر را کسب نماید. این امر با ایجاد رضایت مندی در دانشجویان، کیفیت یاددهی - یادگیری را بهبود خواهد بخشید.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

Survey of the Priorities of Teachers Evaluation and effective factors from Students viewpoint of Neyshabur University of Medical Sciences

S. Rahimi Moghadam(PhD)[1], MS. Hosseini(MSc)[2], N. Fekri(PhD Student)[3], M. Emkani(MSc)[4*]

1.Assistant Professor, Department of Occupational Health Engineering, Neyshabour University of Medical Sciences, Iran
2.Student Research Center, Neyshabur University of Medical Sciences, Iran
3.Ph.D. Student of Biostatistics, Department of Biostatistics and Epidemiology, Faculty of Health, Tehran University of Medical Sciences, Iran
4.Instructor, Department of Occupational Health Engineering, Faculty of Health, Social Development and Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 7(2); Spring & Summer 2018-2019; pp: 14-22

Received: Aug 12 th 2018, Revised: Sep 14th 2019, Accepted: Sep 17th 2019

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: One of the most important components of the educational system is the professors who have a decisive role in achieving educational goals. Evaluation is one of the most important bases for improving the quality of education. The purpose of this study was to evaluate the evaluation priorities of professors from the perspective of students of Neyshabur University of Medical Sciences.

METHODS: This cross-sectional descriptive and analytical study was conducted at Neyshabur University of Medical Sciences in 2013. All students of Neyshabur School of Medical Sciences (140) were enrolled in the census. Data were collected using a questionnaire whose reliability was 0.83. Data were then analyzed by SPSS20 software. Significance level was set at 0.05.

FINDINGS: The study population was 59 females and 60 males with a mean age of 20.58 ± 1.13 years. According to the students, the most important factors of a good teacher are mastery of the subject (84.2%) in teaching skills, expressing and conveying concepts (70%) in personal characteristics, respect for students (71.7%). In the communication skills section, the precise start and end times of the class (51.7%) were in the area of observing the rules and regulations and a comprehensive and precise exam at the end of the semester (37.5%) in the assessment skills section. There was no significant difference between the 5 areas of study. There was no significant relationship between GPA and none of the evaluation domains. There was a significant difference between gender and the two domains of observance of rules and teaching skills.

CONCLUSION: The results of the present study showed two areas: teaching skills and evaluation skills are more important for students. Therefore, university professors and faculty and universities should plan and strive to improve the quality of these two areas.

KEY WORDS: *Teachers' Evaluation, Students, Teaching Skills, Medical Sciences*

*Corresponding Author;. **Mojtaba Emkani**
Address: Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran
Tel: +985157223513
Email: mojtabaemkani@gmail.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

References

1.Dixon JK, Koerner B. Faculty and student perceptions of effective classroom teaching in nursing. Nursing research. 1976;25(4):300-5.

2.Seif A. Measurement, assessment and educational evaluation. Doran Publications, Tehran; 2008. [In Persian]

3.Sarchami R, Salmanzadeh H. The opinions of faculty on the efficiency of student rating scheme on teachers performance in Iran university of medical sciences. JQUMS. 2005;34:67-71. [In Persian]

4.Smith BP. Student Ratings of Teaching Effectiveness: An Analysis of End-of-Course Faculty Evaluations. College Student Journal. 2007;41(4):788-800.

5.Shakournia A, Elhampour H, DashtBozorgi B. Ten year trends in faculty members' evaluation results in Jondi Shapour University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2008;7(2):309-16. [In Persian]

6.Gillespie M. Student-teacher connection: a place of possibility. Journal of Advanced Nursing. 2005;52(2):211-9.

7.Das M, El-Sabban F, Bener A. Student and faculty perceptions of the characteristics of an ideal teacher in a classroom setting. Medical Teacher. 1996;18(2):141-6.

8.Gillmore GM. Drawing inferences about instructors: the inter-class reliability of student ratings of instruction. Office of Educational Assessment, report no 00-02, University of Washington, US. 2000.

9.Moezi M, Zamanzad B, Rouhi-Boroujeni H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord University of Medical Sciences. Journal of Shahrekord University of Medical Sciences. 2010;11(4):63-75. [In Persian]

10.Amini M, Honardar M. The view of faculties and medical students about the evaluation of faculty teaching experiences. koomesh. 2008;9(3):171-8. [In Persian]Heidari H, Sharifirad G, Kamran A. A Comparative Study of Teacher Evaluation Priorities from Viewpoint of the Faculty Members and Students of Lorestan University of Medical Sciences. Health System Research. 2012;9(7):749-759. [In Persian]

11.Heidari H, Sharifirad G, Kamran A. A Comparative Study of Teacher Evaluation Priorities from Viewpoint of the Faculty Members and Students of Lorestan University of Medical Sciences. Health System Research. 2012;9(7):749-759. [In Persian]

12. Reshadmanesh N, Zarezadeh Y. and Salehhajir M. Survey of the students´ criteria in evaluating the teachers in Kordestan university of medical sciences. Steps of developments in medical education Journal 2006 (Kerman University of medical sciences); 2 (Suppl. The 8th of National Meeting in Medical Education): 221 (Persian).

13. Yousefi Mashouf R. and Emdadi Sh. Students 'views about individual features and Teaching skills at Hamedan University of Medical Sciences. Steps of developments in medical education Journal 2006 (Kerman University of medical sciences); 2 (Suppl. The 8th of National Meeting in Medical Education): 179- 180 (Persian).

14. Najafipour S, Farahmandjou F, Amini M, Rahiminejad M. and Tabesh S. Evaluation of teachers from viewpoints of teachers and students of Jahrom University of Medical sciences.
Steps of developments in medical education Journal 2006(Kerman University of medical sciences); 2(Suppl. The 8th of National Meeting in Medical Education):95(Persian)

15. Marandi A. Survey of the criteria of a good teacher from viewpoints of teachers and students, Thesis in G.P, Zahedan University of Medical Sciences, 2001- 2002 (Persian). Available from: http://database.irandoc.ac.ir

16.Malekshahi F, Shakhiyan A, Tarrahi MJ. The attitude of Students of Lorestan Medical Science University towards Priorities in Teachers Assessment 2008. 2011;19(5);16-24

17- Tavacol M, Rahimi M, Torabi S. Assessment specialities of professors from view students.Research of Medical Science. 1377; 3(1). 32-35.

18. Adhami A, Nakhaei N, Fasihi Harandi T, Fattahi Z. Preliminary assessment of the validity and reliability of the evaluation questionnaires by the students regarding teaching methods of the faculty members of Kerman University of

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]

Medical Sciences in 2002-03. Strides in Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences. 2005; 2(1): 121-129.

19. Mazloomi SS, Ehram Poosh MH, Kalantar SM, Karimi H, Harrazi MA. Student perceptions of the qualities of an ideal teacher. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services. 2000; 2(8): 108-104.

20. Ramma Chandran. Health Education. Translator's Forogh Shafiee. Publication Tehran University. 1370. First Edition. P. 100.

21.Farmahini Farahani M, Ziaeiyan Alipour F. Faculty members' teaching quality based on the My course scale from the student's viewpoint. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences. 2012;5(3):157-61. [In Persian]

22. Ghorbani R, Haji-Aghajani S, Heidarifar M, Andade F, Shams-Abadi M. Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer .Journal of Semnan University of Medical Sciences Winter 2009;10 (2);77-83.

23.Germain M-L, Scandura TA. Grade Inflation And Student Individual Differences as Systematic Bias in Faculty Evaluations. Journal of Instructional Psychology. 2005;32(1).

24.Maarofi Y, Kiamanesh A, Mehrmohamadi M, Ali Askari M. Evaluation teaching quality in higher education: Assessment of some visions. Journal of Curriculum Studies. 2007;1(5):81-112.[In Persian]

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-22]